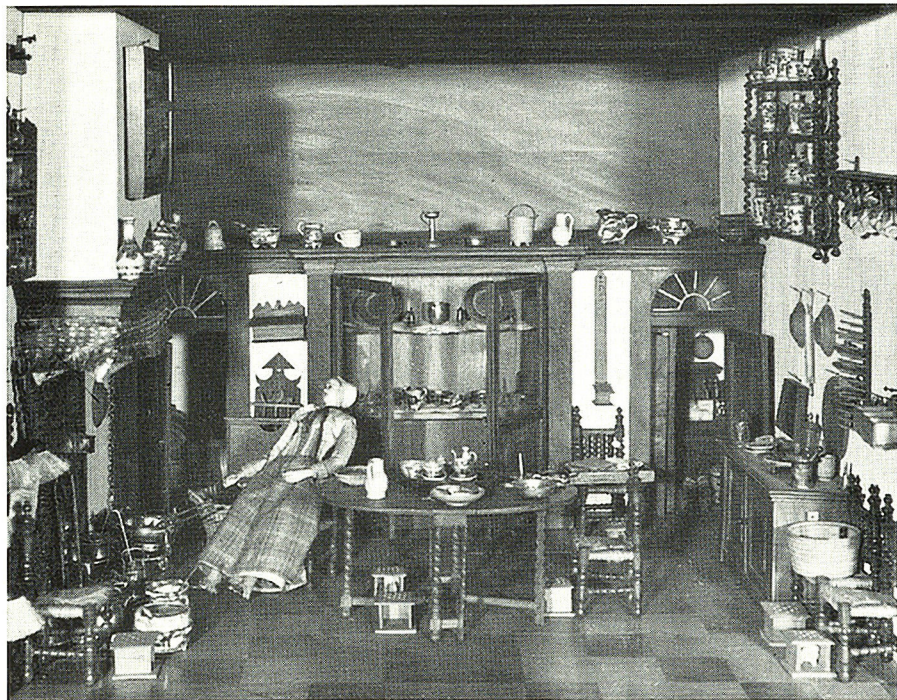

oktober '72

Kunstwerk van de maand

De afgebeelde keuken is een onderdeel uit het Utrechtse Poppenhuis dat permanent te bezichtigen is in de Barokkamer van het Centraal Museum, Agnietenstraat 1 (bus 2 en 12).

Het Utrechtse Poppenhuis

vervaardigd voor
Petronella Oortmans te
Amsterdam, ca. 1680,
in kast van olijvenhout.
Geschenk van
Mevr. Pipersberg-Holtzhey
in 1866.
Inv.nr. 5000

Het Utrechtse Poppenhuis is met recht een huis voor poppen en niet alleen zoals het in de catalogus van 1904 wordt genoemd een modelhuis. Immers, de poppen tot in details aangekleed, bewonen het huis en elke pop is juist wellicht voor een ogenblik gefixeerd in een handeling of scene. Misschien nog wel ouder dan de mensheid zijn de kleine wezens die het heelal bevolken en over wie de sprookjes verhalen. Telkens weer schijnt het te boeien om het eigen leven te spiegelen aan dat van een leven in zakformaat.

Toch, en dat lijkt voor het mini-leven onvermijdelijk, is de vorm waarin dit leven zich aan ons voordoet onveranderlijk. Wij mogen hiervoor de poppen in het poppenhuis wel dankbaar zijn, want niet had Petronella Oortmans die in 1680 dit poppenhuis liet maken, kunnen vermoeden dat alles in het huis ons zulk een duidelijk voorbeeld zou geven hoe een hypermodern Amsterdams koopmanshuishouden toen reilde en zeilde. Al werden de poppenhuizen, die in die tijd wel als een statussymbool gezien mogen worden als speelgoed voor volwassenen samengesteld, voor kinderen moeten ze toch ook fascinerend geweest zijn. Bovendien, al mochten zij er dan niet mee spelen, ze moeten een instructief overzicht gegeven hebben van de gang van zaken in het gehele huis. De functie van onderricht voor het latere leven heeft het speelgoed altijd behouden. Wat speelden de meisjes niet met fornuisjes en serviesjes, met poppen en poppenkleren, de jongens met houten paarden, bierkarren, wat vermaakten zij zich niet met spelen waarmee zij hun behendigheid konden oefenen, zoals vliegers, tollen en hoepels.

Wat in het klein geoeffend werd mocht in het groot niet echt gedaan worden. Nu kinderen thans geheel vertrouwd geworden zijn met alles wat in en rond het huis moet gebeuren schijnt de belangstelling voor huishouden in miniatuur verdwenen te zijn. Gebleven is die echter voor wat niet mag of kan, zoals vliegen of autorijden, de barbiepop. In deze wereld van het kleine zal in het algemeen ook voor een ieder steeds weer spreken dat wat in het groot niet bereikt kan worden in het „mini“ uitvoerbaar wordt. Zo ook wellicht het poppenhuis van Petronella Oortmans, waar in de kunstkamer een „ameublement“ bestaande uit wandtafel met guéridons en spiegel uitgevoerd in barnsteen op houten ondergrond.

Waar wij weten dat dergelijke meubels van barnsteen echt bestaan hebben komt bij ons de vraag op of een dergelijk ameublement voor de familie Oortmans een wensdroom geweest moet zijn. Zeker is dit niet zo met de keuken, die wel een getrouw beeld zal geven, de keukenmeid bezig met bakken van wafels, het wafelijzer in het vuur houdend terwijl de lepel in de pot met beslag steekt die voor haar op de grond staat.